

ХРОНОЛОГІЧНА ТАБЛИЦЯ ЖИТТЯ Ж.-Ж. РУССО

1712 – (26. 08) в сім'ї женевського годинникаря Ісака Руссо і дочки пастора Сюзани Бернар народився син, якому дали ім'я Жан-Жак (далі – Р.). Невдовзі після пологів породілля померла; її сестра доглядала за Р. в дитинстві.

1722 – Ісак Руссо, оскільки його було визнано винуватцем сутички з французьким офіцером, змушений був полишити Женеvu. Вихователем Р. став пастор Ламберсьє.

1724 – Р. віддають в учні до судового секстетаря, потім до гравера. Схильний до споглядального життя, хлопчик не виявив потягу до ремесла. Він захоплювався античною історією, оповідями Плутарха, здійснював тривалі прогулянки околицями Женеви.

1728 – Не повернувшись після однієї з прогулянок у місто, Р. знайшов притулок в католицького кюре де Понвера, який познайомив його з мешканкою Шамбері Луїзою-Елеонорою де ла Тур дю Плі, маркізою де Варан (1700 – 1762), яка нещодавно перейшла у католицизм і нині допомагала навертати своїх колишніх одновірців, одночасно ведучи вільний спосіб життя (згодом Руссо називатиме її «маман»). Р. відправили до Турина, де він, після кількох місяців перебування у притулку для новонавернених, прийняв католицьку віру. Деякий час Р. був слугою графині де Верчеллі, потім – графа де Гувон, де його навчали латини й італійської.

1729 – Повернення у Шамбері до м-м де Варан.

1730 – Протягом п'яти місяців Р. навчався в семінарії (м. Аннесі), яку з різних причин залишив. Близько трьох років вів мандрівне життя у пошуках заробітку (Ліон, Женева, Нойон, Фрібур, Лозанна, Невшатель, Берн).

1733 – Повернення до Шамбері. Вивчення музики у Безансоні, невдала спроба стати професійним композитором і викладачем музики.

1734 – Початок любовного зв'язку між Р. і м-м де Варан. Р. активно читає, цікавиться мистецтвом тощо.

1737 – Відвідини Женеви. Погіршення стану здоров'я Р., лікування у Монпельє.

1738 – Після повернення Р. оселився неподалік від Шамбері, у маєтку Шярмет, який м-м де Варан на той час наймала для себе і свого нового коханця.

1740 – Остаточний розрив з м-м де Варан. Р. стає вихователем дітей п. де Маблі, Генерального прево провінції Ліонне, який був рідним братом філософа Е. Кондільяка і політичного мислителя та історика Г. де Маблі. Праця над створенням нової системи нотного запису.

1741 – Р. оселяється у Парижі, включається у мистецько-літературне життя. Вироблена ним система нотного запису за допомогою цифр нікого не зацікавила. Стає секретарем м-м Дюпен.

1 743 – Р. отримує місце секретаря в графа де Монтегю, французького посла у Венеції (червень). Виникнення задуму *Політичних інституцій*.

1 744 – Повернення до Парижу після конфлікту з Монтегю (серпень). Активна театральна-літературна діяльність.

1745 – Початок зв'язку з Терезою де Левассер, майбутньою матір'ю п'яти його дітей (усіх їх, через матеріальні нестатки, Р. віддавав у виховні будинки,

незважаючи на опір Терези). Співробітництво з Вольтером і Рамо, дружба з Дідро, участь у роботі над *Енциклопедією*.

1750 – Гучний успіх *Міркування про науки і мистецтва*, твору, що переміг у конкурсі Діжонської академії, яка запропонувала питання: «Чи сприяло відновлення наук і мистецтв очищенню правів?»; початок літературного визнання.

1752 – Успішні прем'єри пасторальних п'єс Р. Відмова від аудієнції, запропонованої Людовиком XV (а, отже, і від усіх матеріальних вигід, які вона могла надати). Засоби до існування Р. заробляє переписуванням нот.

1753 – Р. відвідує Женеvu, поновлює громадянство і повертається до кальвінізму.

1755 – «Міркування про походження нерівності» подане на новий конкурс Діжонської академії; попри негативне рішення академії твір мав великий успіх серед публіки.

1756 – Р. перебуває у маєтку м-м д'Епіней (Ермітаж), працює одразу над декількома творами

1758 – Р. змушений полишити Ермітаж після конфлікту з хазяйкою. Розрив з Дідро, д'Аламбером та іншими «філософами». Початок полеміки з Вольтером. Р. оселяється у Монкрі, згодом стає гостем маршала де Люксембург у Монморансі.

1761 – Величезний успіх епістолярного роману *Юлія або Нова Елоїза*

1762 – Публікація *Суспільної угоди і Емілія*; обидва твори заборонені як французькою, так і женеvською владою. Оголошено розшук Р. Письменник змушений полишити Францію; після вислання з кантону Берн оселяється у Мот'є.

1763 – На знак протесту проти засудження своїх творів у Женеві Р. відмовляється від її громадянства.

1764 – Полеміка з генеральним прокурором Женеви Троншеном (Листи з гори), ініціатором засудження Суспільної угоди і Емілія; заняття ботанікою; початок роботи над *Сповіддю*.

1765 – Початок листування з М. Буттафуоко щодо створення проекту державного устрою Корсики. Вигнання з Мот'є.

1766 – Приїзд до Англії на запрошення Д. Юма.

1767 – Розрив з Юмом, повернення до Франції. Р. живе як гість в маркіза де Мірабо (Флері-су-Медон) і в принца Конті (Трі).

1768 – Тривалі мандри: Ліон, Гренобль, Буржуа (оформлення шлюбу з Терезою Левассер), Монкен, Париж; завершення роботи над *Сповіддю*.

1771 – Різке погіршення психологічного стану Р. (посилення традиційної у останні роки мізантропії та підозріливості, переконаність в існуванні «великої змови» проти нього тощо).

1776 – Нещасний випадок у Менільмонтані. Закінчення роботи над *Діалогами*, початок *Прогулянок самотнього мрійника*.

1778 – (травень) Переїзд Р. до Ерменонвіля, маєтку маркіза де Жирардена. 27 липня Р. помер.

ХРОНОЛОГІЯ НАЙВАЖЛИВІШИХ ТВОРІВ Ж.-Ж. РУССО

- 1739 – Публікація першого твору Руссо, поеми *Шарметський пастух*
- 1743 – *Міркування про сучасну музику*
- 1745 – Опера *Легковажні музи*
- 1750 – *Міркування, яке в 1750 році здобуло премію Діжонської академії за розгляд питання, цією академією запропонованого: «Чи сприяло відродження наук і мистецтв очищенню правів»*
- 1752 – Комічна опера *Сільське божество*; комедія *Нарцис*.
- 1753 – *Лист про французьку музику*
- 1755 – *Міркування про походження і засади нерівності між людьми*; стаття *Політична економія* у п'ятому томі *Енциклопедії*
- 1756 – *Лист про Провидіння*
- 1758 – *Лист Ж.-Ж. Руссо, громадянина Женеви, п. д'Аламберу з приводу його статті Женева у сьомому томі Енциклопедії і, зокрема, з приводу його проекту створення театру комедії у цьому місті*
- 1761 – *Юлія або Нова Елоїза*
- 1762 – *Про суспільну угоду*; *Еміль*
- 1763 – *Лист Ж.-Ж. Руссо, громадянина Женеви, Крістофу де Бомон, архієпископу Паризькому*
- 1764 – *Листи з гори*
- 1765 – *Листування з М. Вуттафуоко, робота над Проектом конституції для Корсики.*
- 1767 – *Музичний словник*
- 1770 – *Завершення роботи над Сповіддю*
- 1772 – *Міркування щодо урядування в Польщі*
- 1776 – *Завершення Діалогів, у яких Жан-Жак судить Руссо; початок роботи над Прогулянками самотнього мрійника; До усіх французів, які ще люблять справедливість та істину*